

УДК: 35.073.533

В.М. Пригода

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

В статті розглянуто питання створення єдиного інформаційного простору органів державної влади, як ключового чинника реформування системи державного управління на шляху побудови інформаційного суспільства в Україні. Запропоновано основні показники для моніторингу розвитку інформаційного простору державних органів влади.

This article deals with creating a common information space in the Government Institutes in Ukraine as a main reformation instrument of the Government management system on the way of the building information society in Ukraine. Main indicators for the monitoring of the development common information space in the Ukrainian Government Institutes are revealed in the article.

Ключові слова: інформаційне суспільство, єдиний інформаційний простір, державна стратегія з інформатизації, інформаційні ресурси.

Проблема створення в Україні досконалого інформаційного простору періодично обговорюється державними інституціями, але це не дає значущих практичних результатів. Відсутність на даний час єдиного інформаційного простору в Україні призводить до значних втрат всіх видів ресурсів у країні. Більше того, існуюча ситуація постає однією з серйозних перешкод на шляху входження України у світовий інформаційний простір.

Економіка України потребує серйозних зовнішніх інвестицій. Малоімовірно, що слід очікувати стратегічних інвесторів з учасників G20, які виявлять інтерес до проголошених національних проектів у державі, яка займає 134-е місце в світі за рейтингом корупції, 121-е — за рейтингом економічних свобод і 145-е — за сприятливістю ведення підприємницької діяльності. Можна констатувати: наведені рейтинги України віддзеркалюють одну системну проблему — неефективність державного устрою. Існуюча система виявляється неспроможною реалізувати і чітко контролювати виконання законодавчих і підзаконних актів, прийнятих вищими органами державної влади, а також ефективно здійснювати оперативне управління тими сферами соціально-економічного життя суспільства, які частково або цілком знаходяться у сфері державного регулювання. Це свідчить про наявність проблеми невідповідності методів і технологій державного управління новим політичним і соціально-економічним умовам.

Адміністративна реформа не може зводитись лише до створення оптимальної структури органів державного управління, зміни їх субординації та скорочення управлінського апарату. Основна мета адміністративної реформи полягає у створенні прозорої ефективної системи державного управління, яка відповідає б стандартам демократичної правової держави з соціально орієнтованою ринковою економікою, що базується на сучасних інформаційних технологіях.

Реформа системи державного управління повинна здійснюватись на основі законодавчого визначення функцій та завдань всіх складових системи, приведення структури державного апарату у відповідність цим функціям і завданням, законодавчого закріплення прав та обов'язків державних службовців, створення механізмів, здатних

гарантувати верховенство права, забезпечення неухильного дотримання прав та свобод громадян, визначених Конституцією України, розробки та впровадження докорінно нового порядку прийняття управлінських рішень, що спираються на сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Державу необхідно розбудовувати в постійному режимі, враховуючи найсучасніші політико-економічні тенденції та досягнення сучасних політичних і загальних технологій. З ієрархією, підпорядкованістю, системами управління, обліку та контролю, чітким визначенням функціональних обов'язків, прав, повноважень та відповідальності. Контролювати державні фінансові потоки он-лайн, проводити всі види фінансових операцій з високим рівнем захищеності, надавати всю звітність державним структурам по Інтернету. Звільнити споживачів держпослуг від контактів і необхідності «вирішувати питання» з чиновниками. Це вже є реальністю в розвинутих країнах світу, де реалізовані свої національні проекти розвитку сучасної «електронної держави».

Соціальна, правова держава має регулювати соціально-економічні процеси, соціальні аспекти основних прав громадян, їх соціальної захищеності відповідно до закону. Таким чином, вдосконалення державного управління повинне здійснюватись на базі нової державної політики у сфері інформатизації.

В 1998 році в Україні прийнято Закон «Про національну програму інформатизації» (НПІ), призначений інтегрувати в єдине ціле всі відомчі програми інформатизації. Мета інформатизації — зменшити операційні витрати, усунути паперовий документообіг, підвищити безпеку зберігання і передавання даних та скоротити управлінський апарат. Інформатизація органів державної влади в провідних країнах світу проходила під патронажем вищих посадових осіб держави. В Україні вирішенням проблем інформатизації займаються тисячі вчених, технічних спеціалістів, політиків, робляться спроби відшукати принципи державної політики в галузі інформатизації. Прийняті і чинні вітчизняні законодавчо-нормативні документи в більшій своїй частині мають декларативний характер, не визначають чітко відповідальних, виконавців та термінів виконання. Відсутні механізми контролю виконання. З часу прийняття Закону на інформатизацію витрачено близько 800 млн. дол. США. Але паперовий документообіг зберігається в усіх установах в повному обсязі, а чисельність держслужбовців зросла майже на 45%.

У відповідності до аналізу, що проведений Рахунковою палатою та Держкомітетом з інформатизації (жовтень 2009 р.), практично всі органи влади впродовж багатьох років систематично порушують Закон про Національну програму інформатизації. Міністерства та відомства зривають виконання програми, під гаслом «інформатизації» неефективно розтрачуються бюджетні кошти.

Розглянемо реальний стан справ. Існуючі та створювані бази даних відомств і організацій на всіх рівнях державного управління інформаційно несумісні. Більше того, навіть у межах однієї організації бази даних, як правило, інформаційно несумісні і взаємно закриті з певних міркувань їх власників. Основною причиною ситуації є те, що кожна окрема база даних має свої класифікації, найменування і формалізовані описи інформаційних ресурсів. Проблема виникла з причини того, що держава не використовує механізм нормативно-правового регулювання та контролю [4].

Формування інформаційних ресурсів — одна із ключових проблем створення єдиного інформаційного простору. Інформаційні ресурси формуються в результаті діяльності як органів державної влади, так і державних і недержавних підприємств, наукових, навчальних закладів і громадських організацій. Тільки виконання робіт в рамках

єдиної державної політики дозволить істотно підвищити ефективність функціонування всіх гілок влади за рахунок підвищення рівня інформаційної підтримки їхньої діяльності. Робота міністерств і відомств в області інформаційних ресурсів повинна проводитись і координуватись в рамках Завдань Національної програми інформатизації шляхом складання конкретних планів та їх реалізації через досягнення завчасно визначених контрольних показників та індикаторів.

Інформатизація має три компоненти – технічні засоби, програмне забезпечення і, власне, інформація. На відміну від досягнень в області програмно-технічних засобів інформатизації, в області організації даних (тобто самої інформації) зміни відсутні. Парадокс полягає в тому, що програмно-технічні засоби не є метою інформатизації, а лише виконують обслуговуючу функцію стосовно самої інформації, без чого інформатизація втрачає свій сенс [3].

В результаті в економіці і соціальній сфері існує інформаційний безлад, що виключає можливість ефективного управління державою, навіть за умови створення «управлінської вертикалі». Можна навести приклади, коли відсутність в Україні чітко сформульованої і практично втіленої інформаційної політики, її закріплення відповідними нормативно-правовими актами призводить до небажаних наслідків.

Наприклад, держзакупівлі продукції стосовно порядку їхньої організації визначаються законодавством України. Однак воно не регламентує технологію вибору найкращого варіанта угоди, оскільки не містить критеріїв відбору виконавців, процедур контролю проходження держзамовлення від підготовки технічного завдання до прийомки готової продукції. При встановленні вартості проекту ціна не погоджується з якістю виконання робіт.

Для того, щоб технологія приводила до економії бюджетних коштів і вибору кращої продукції з представлених на аукціон, необхідні затверджені на державному рівні перелік видів продукції (товарів і послуг), а також каталог уніфікованих форм з формалізованим описом типів продукції за основними споживчими параметрами. Також необхідно мати єдиний електронний торговельний майданчик і службу єдиного замовника для реалізації держзамовлення. Інформація про торги повинна бути доступна для всіх учасників, процедури доступу продукції на торговельну площадку і оформлення угоди «купівлі-продажу» повинні бути уніфіковані й законодавчо закріплені. Це забезпечить відкритість торгів і умови для конкурентного вибору кращого варіанту угоди, перехід до повномасштабних електронних торгів і мінімізує можливості корупційної змови замовника і виконавця держзамовлення.

Однак на даний час названі умови виконуються лише частково.

У питанні інформатизації основний акцент робиться на державних інформаційних послугах, що мають надаватись населенню дистанційно, в електронній формі. Практична значущість інтеграції інформаційних систем органів державної влади і місцевого самоуправління давно усвідомлена.

В організації інформаційних ресурсів основоположним фактором є метадані (класифікації, переліки об'єктів, термінологічні словники, уніфіковані форми подання даних, стандарти й інші нормативні і правові документи). Масив метаданих необхідно підтримувати в актуальному стані, здійснювати гармонізацію взаємопов'язаних документів. Має бути забезпечено доступ користувачів до метаданих. Ці завдання є частиною організаційних основ формування єдиного інформаційного простору органів державної влади. За аналогією з інтеграторами програмно-технічних засобів, для організації інформації також необхідні системні інтегратори метаданих. Їх завдання – реалізація

системних функцій в організації інформаційних ресурсів. Це — необхідна умова формування єдиного інформаційного простору органів державної влади. Достатньою умовою має бути усвідомлення керівниками всіх рівнів необхідності зміни відношення до інформатизації для реалізації покладених на них функцій.

В Україні соціально-економічні і політичні перетворення об'єктивно призвели до необхідності суттєвої зміни інформаційних відносин у суспільстві. Незважаючи на значне розширення ринку інформаційних послуг і продуктів, інформаційне забезпечення органів державної влади, суб'єктів господарювання і громадян залишається на недостатньому рівні. Доступ до інформації, як правило, обмежується її відомчою належністю і часто зумовлений посадовим і соціальним статусом споживача. Не вирішена проблема доступу до територіально віддалених інформаційних ресурсів. Більшість населення одержує інформацію в традиційному вигляді — через друковані видання, радіо, телебачення, тощо.

Інформаційно-телекомунікаційні системи функціонують без необхідної їх взаємодії і, як правило, в інтересах лише державних органів влади. Це призводить до дублювання робіт, надлишковості первинної інформації, що надається, подорожчання розробок і експлуатації систем. Відомча роз'єднаність ускладнює обмін інформацією і доступ до неї.

Інформаційні послуги, ресурси і програмні продукти, які складають інформаційний потенціал, поширені по території України досить нерівномірно — в основному ними забезпечені центральні області. Проблема вирівнювання інформаційного потенціалу потребує першочергового розв'язання. Її можна вирішити тільки шляхом формування єдиного інформаційного простору України.

Досконалий інформаційний простір є основою соціально-економічного, політичного і культурного розвитку та забезпечення національної безпеки України. Ефективний інформаційний простір повинен забезпечити побудову інформаційного суспільства в країні і входження її у світовий інформаційний та економічний простір.

Єдиний інформаційний простір являє собою сукупність баз та банків даних, технологій їх супроводження і використання, інформаційно-телекомунікаційних систем та мереж, які функціонують на основі єдиних принципів і правил, що забезпечує інформаційну взаємодію державних органів, організацій і громадян, а також задоволення їх інформаційних потреб. Тобто, єдиний інформаційний простір складається з таких головних компонентів:

- інформаційні ресурси (ІР) — бази і банки даних, архіви, депозитарії державних ІР, бібліотеки і т. ін.;
- інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура;
- державні, корпоративні і приватні телекомунікаційні і комп'ютерні мережі, системи спеціального призначення та загального користування;
- науково-виробничий потенціал в галузях ІКТ, поширення і доступу до інформації;
- ринок ІКТ, інформаційних продуктів і послуг;
- система взаємодії інформаційного простору України зі світовим суспільством;
- система забезпечення інформаційної безпеки;
- засоби масової інформації;
- інформаційне законодавство.

Телекомунікаційній інфраструктурі України належить виконати одну з вирішальних місій проблеми створення єдиного інформаційного простору. А саме, навіть на найскладнішому, початковому етапі — при мінімальній наявності електронних інформаційних ресурсів і різномірних можливостях застосовуваних інформаційних технологій

(програмно-технічних засобів, програмного забезпечення) – забезпечити можливість дистанційного доступу фізичних і юридичних користувачів до існуючих та перспективних державних інформаційних ресурсів.

Конкурентна боротьба, особливо в сегменті мобільного стільникового зв'язку, призвела до безпрецедентних для галузі результатів – стрімкого зростання популярності і доступності мобільного зв'язку в Україні: на 100 жителів країни припадає близько 120 користувачів – цей показник в 2010 році перевищує середній світовий показник для розвинутих країн (116 користувачів) [5].

На перший погляд, сам по собі мобільний телефонний зв'язок мало співвідноситься з доступом до інформаційних ресурсів. Але світовий досвід впевнено свідчить: існуюча інфраструктура мобільного зв'язку є перспективною, потужною і ефективною базою для побудови мобільного широкопasmового доступу (ШСД) до мережі Інтернет та вибухового зростання кількості користувачів. Наприклад, у Швеції на початок 2010 року кількість користувачів мобільного ШСД зрівнялась з кількістю користувачів стільникової телефонії і становить 126 на 100 жителів (в Україні – 4 користувача мобільного ШСД на 100 жителів). Світове телекомунікаційне товариство, майже одностайно, віддає перевагу перспективній технології LTE мобільного ШСД покоління 3G.

З точки зору надійності та пропускну́ї спроможності переваги надаються фіксованому ШСД на основі оптичних, у тому числі пасивних (PON), мереж доступу. На жаль, на початок 2010 року у цьому сегменті ШСД показники України значно скромніші (7 користувачів на 100 жителів), ніж, наприклад, у європейського лідера телекомунікацій – Швеції (53 користувачі). Але це лише свідчить на користь величезного потенціалу для майбутнього розвитку сегменту в нашій країні [6, 7].

Характерною особливістю процесу побудови єдиного інформаційного простору України є не тільки створення технологій і технологічних структур інформатизації, але й врахування соціальних, економічних і політичних аспектів його формування та інтеграції у світовий інформаційний простір. Інформація, що зберігається в банках даних, може стати чинником прогресивних соціально-економічних змін тільки тоді, коли буде доступною споживачам.

Головним політичним і економічним завданням формування єдиного інформаційного простору органів державної влади України є подолання інформаційного монополізму управлінських і комерційних структур щодо відкритості інформаційних ресурсів – перехід до відкритості інформації на законодавчій та економічній основі. Відомо, що саме інформаційний монополізм може стати головним живильним середовищем бюрократизму, волюнтаризму і корупції.

Можна окреслити цілі формування і розвитку єдиного інформаційного простору органів влади України:

- забезпечення конституційних прав громадян на інформацію;
- створення інформаційного потенціалу для стійкого розвитку суспільства;
- підвищення узгодженості рішень, прийнятих органами влади всіх рівнів;
- забезпечення активних інструментів розвитку бізнесу;
- розвиток інфраструктури національного господарства;
- підвищення правової грамотності громадян шляхом надання їм вільного доступу до правових і нормативних документів;
- реалізація прав контролю з боку громадян і громадських організацій за діяльністю центральних і місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування;

– підвищення ділової і суспільної активності громадян шляхом надання можливості користуватися відкритою науково-технічною, соціально-економічною, суспільно-політичною інформацією, інформаційними фондами, тощо;

– інтеграція зі світовим інформаційним простором [1].

Інформаційний простір можна вважати ефективним, якщо він відкритий для суспільства, тобто, надає можливість реалізувати узгоджені інтереси громадян, суспільства та держави. Ефективний інформаційний простір може бути створений на основі такої державної інформаційної політики, яка забезпечить поступове наближення країни до побудови інформаційного суспільства.

Формування і розвиток єдиного інформаційного простору України і відповідних державних інформаційних ресурсів – проблема міжгалузєва і міжрегіональна. Вона вимагає вирішення складних організаційних і технічних питань, а також потребує значних витрат та часу.

Для вирішення проблеми створення єдиного інформаційного простору необхідно розробити певні економіко-правові засади та нормативні документи:

– законодавчі і нормативні акти, які визначають права й обов'язки юридичних і фізичних осіб щодо формування та використання інформаційних ресурсів, засобів їх обробки і доставки;

– систему державних стандартів, що регламентують програмне забезпечення, структури, форми, а також єдині для всіх рівнів органів влади інтерфейси представлення інформаційних ресурсів для взаємодії з користувачами;

– економічні важелі, які б стимулювали активне формування і використання інформаційних ресурсів.

Формування і розвиток єдиного інформаційного простору України передбачає, в першу чергу, інтеграцію інформаційних ресурсів органів влади всіх рівнів, а також забезпечення вільного оперативного доступу органів влади – від центральних до місцевих – районних та сільських – до наявних ресурсів. Інтегровані інформаційні ресурси мають самостійну цінність для відповідних регіональних управлінських структур як органів, що приймають рішення в межах своєї компетенції. Інформаційні ресурси єдиного інформаційного простору також повинні бути на законній підставі доступні суб'єктам господарювання і громадянам. Масова інформація набуває значення лише тоді, коли вона стає доступною для суспільства. При цьому необхідно не випускати з поля зору надзвичайно важливу проблему захисту суспільства від «соціально небезпечних відомостей».

Інформаційні системи центральних та місцевих органів державної влади, відомчі і міжвідомчі територіально розподілені системи збору, обробки й розподілу інформації можуть служити базою впровадження нових інформаційних технологій. Вони повинні забезпечити основу формування єдиного інформаційного простору України шляхом стандартизації та уніфікації.

Для координації зусиль усіх органів державної влади при вирішенні завдань формування і розвитку єдиного інформаційного простору України необхідно розробити календарну «дорожню карту», виконання якої має контролюватися єдиним органом виконавчої влади в галузі інформатизації згідно зі встановленими індикаторами та показниками розвитку.

Необхідно передбачити заходи з пропаганди цілей, завдань і можливостей єдиного інформаційного простору. Це активізує звернення громадян до інформаційних

ресурсів, прискорить розвиток інформаційної інфраструктури країни, впорядкує ринок інформаційних ресурсів, технологій і послуг.

Політика формування і розвитку єдиного інформаційного простору України повинна здійснюватися з урахуванням інтересів центральних та місцевих органів влади, юридичних і фізичних осіб. Вона повинна враховувати можливості міжнародного співробітництва в сфері інформаційних технологій, продуктів та послуг, реальні можливості вітчизняної інформаційної індустрії.

Інформатизація органів державної влади до цього часу орієнтована, головним чином, на підвищення ефективності власної діяльності, для потреб обмеженого кола користувачів. Впровадження таких інформаційних технологій не дало очікуваного ефекту.

Серйозною проблемою в становленні правової держави є забезпечення правовою інформацією юридичних і фізичних осіб. Ця інформація повинна бути доступною для користувачів, мати прості коментарії та спрощений порядок її отримання. Єдиний інформаційний простір повинен не тільки забезпечити задоволення інформаційних потреб, але і стимулювати споживачів інформації. Для цього необхідно розробити заходи щодо підвищення інформаційної і комп'ютерної грамотності населення.

При всіх недоліках інформаційні системи органів державної влади можуть бути основою для формування державних інформаційних ресурсів. Для цього варто вирішити організаційно-технічні питання, пов'язані з забезпеченням скоординованого формування і ведення міністерствами й відомствами державних інформаційних ресурсів з метою їхньої інтеграції. Це стосується, у першу чергу, тих органів державної влади, які мають розвинені територіально розподілені інфраструктури, орієнтовані на збір інформації і її обробку в інтересах центральних і місцевих органів влади, а також усіх організацій і громадян України.

Інформаційні ресурси, обслуговуючи інформаційні потреби органів державної влади, повинні розвиватися у взаємозв'язку з іншими секторами єдиного інформаційного простору. Єдиний державний орган має бути наділений правами координації формування всіх видів державних інформаційних ресурсів і інтеграції в єдиний інформаційний простір недержавних інформаційних ресурсів. Порядок і правила взаємодії учасників при формуванні і використанні державних інформаційних ресурсів повинні бути регламентовані законодавчими актами, які встановлюють, зокрема, ступінь відповідальності за приховання і недостовірність інформації.

Державні і недержавні інформаційні ресурси повинні створювати систему взаємопогоджених інформаційних ресурсів на базі використання традиційних інформаційних технологій, носіїв інформації, а також автоматизованих баз та банків даних. Ця система повинна бути відкритою для включення до неї інформаційних ресурсів, що створюються.

На етапі формування державної політики в галузі єдиного інформаційного простору важливо визначити пріоритети для конкретних видів державних інформаційних ресурсів. На сьогодні до пріоритетних державних інформаційних ресурсів можна віднести:

- інформацію, пов'язану з побудовою правової держави;
- інформацію про діяльність органів державної влади, яка забезпечує можливість демократичного контролю їх діяльності, наприклад, стосовно бюджетних витрат;
- інформацію про надзвичайні ситуації, небезпечні екологічні ситуації, санітарно-епідеміологічні умови;
- відкриту інформацію про підприємства та організації, яка надається ними в державні органи відповідно до законодавства;

– інформацію, що складає науковий потенціал і культурну спадщину суспільства. Одним із пріоритетів є формування державного інформаційного реєстру з відомостями про власників всіх видів інформаційних ресурсів, а також про види інформаційної продукції і послуг. Для цього необхідно створити на ринкових засадах:

– мережі центральних, галузевих, регіональних центрів для накопичення відомостей про державні інформаційні ресурси, умови доступу до них, а також для сертифікації інформаційних систем і мереж, баз і банків даних;

– регіональні і міжрегіональні державні та комерційні центри для обслуговування юридичних і фізичних осіб.

Формування і використання державних інформаційних ресурсів повинно здійснюватись за принципом прямого доступу. На центральному рівні створюються банки даних, що забезпечують, як правило, дистанційний доступ до інформації. В цих банках даних необхідно забезпечити виділення з інформаційних ресурсів центральних органів державної влади розділи відкритої інформації, доступні всім організаціям і громадянам.

Інформаційні ресурси країни є її національним надбанням. Кількість, якість і доступність ІР визначає рівень розвитку країни та її статус у світовому суспільстві. Тому питання, пов'язані зі створенням і ефективним використанням інформаційних ресурсів, потребують особливої уваги.

В Україні почався процес формування національних електронних інформаційних ресурсів, які створюються органами державної влади, державними і недержавними підприємствами, науковими і навчальними закладами, а також громадсько-політичними організаціями. Національна система інформаційних ресурсів має включати такі складові:

- систему інформаційних ресурсів органів державної влади;
- державний реєстр інформаційних ресурсів;
- державний реєстр населення;
- єдину систему електронного земельного кадастру;
- електронні кадастри населених пунктів;
- бази даних науково-технічної інформації;
- державний реєстр нормативно-правових актів;
- бази даних природних ресурсів, гідрологічних і метеорологічних вимірів;
- банки державних і міждержавних стандартів, термінологічні стандарти і науково-технічну термінологію [2];
- бази даних відомчих органів;
- електронні системи обслуговування громадян та корпоративного сектору.

Одним з показників успішного руху країни до інформаційного суспільства є ступінь доступності масивів інформації для користувачів. За цим показником Україна суттєво відстає від розвинутих країн світу. Причини такого становища наступні:

- значна частина державних ресурсів недоступна громадськості, а відомчі ресурси практично недоступні для зовнішніх користувачів;
- комерційні ресурси занадто дорогі для масового користування;
- дуже часто електронні ресурси представлені у несумісних оболонках.

Для подальшого розвитку інформаційного простору необхідно розробити механізми:

- реалізації правових положень у сфері інформаційних ресурсів, визначених законодавством України;

– розподілу повноважень щодо володіння і розпорядження державними ІР між центральними та місцевими органами влади стосовно приватизації і націоналізації інформаційних ресурсів;

– оцінки державних ІР як майна або інтелектуальної власності;

– захисту вітчизняних виробників інформаційних продуктів і послуг та їх просування на світовий ринок.

Інформаційне забезпечення є базою, на яку спирається управлінська діяльність державного апарату. В такому контексті інформацію слід розглядати як сукупність різноманітних повідомлень, відомостей, даних про відповідні явища, процеси, відносини і т. ін.

За своєю природою інформація різноманітна і різноманітна і може відноситися до зовнішньополітичної, економічної, соціально-політичної й екологічної сфери. Інформація може міститись в законах, нормативних актах, юридичних рішеннях, листах, довідках, зведеннях, оглядах, інформаційних бюллетенях, тощо. Класифікація інформації повинна бути єдиною і ґрунтуватися на комплексному, системному підході.

Формування інформаційного простору України в інтересах органів державної влади повинне бути спрямоване на об'єднання і розвиток існуючих ресурсів, призначених для забезпечення ефективної управлінської діяльності. Основу інформаційного простору органів державної влади повинні скласти інформаційно-телекомунікаційні системи, спроможні забезпечити інформаційну безпеку держави, суспільства, особистості. Такими системами можуть бути:

- ІКС Верховної Ради України;
- ІКС Кабінету Міністрів України;
- ІКС Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій;
- інтегрована інформаційно-аналітична система правоохоронних органів;
- єдина державна система «Кадри».

Ці системи повинні враховувати наступні вимоги:

- формування єдиного інформаційного простору України в інтересах громадян і органів державної влади;
- виключення монополії з надання інформації безпосередньо представникам ВР України та вищого керівництва України;
- об'єднання і розвиток незалежних джерел інформації;
- використання сучасного телекомунікаційного середовища, захист державної і комерційної таємниці, державних, корпоративних та приватних інтересів.

Захищений інформаційний обмін повинен забезпечуватися відповідними засобами криптографічного захисту.

Таким чином, інформаційний ресурс органів державної влади повинен являти собою сукупність розподілених баз даних, побудованих за відомчим, територіальним і проблемним принципами, що мають єдині стандарти та інтерфейси і доступні для всіх громадян та суб'єктів господарювання України.

Сучасний стан інформаційного простору України заважає рівноправному включенню її у світове інформаційне суспільство. Новому етапу розвитку українського суспільства, що характеризується створенням розвинутого інформаційного середовища, повинна відповідати і нова державна інформаційна політика. Характерною рисою такої політики є її соціально-технологічна спрямованість та відповідність міжнародним стандартам – на відміну від програм інформатизації, де переважає технологічний аспект.

Мета нової державної інформаційної політики — це побудова інформаційного суспільства на основі розвитку єдиного інформаційного простору України, його інтеграція у світовий інформаційний простір з забезпеченням інформаційної безпеки як на внутрішньому, так і міжнародному рівнях.

Основними показниками і критеріями контролю розвитку інформаційного простору державних органів влади мають бути: (доповнений слайд)

- місце України в міжнародних рейтингах;
- розвитку інформаційного суспільства;
- за рівнем доступності національної інформаційної та телекомунікаційної інфраструктури;
- рівень доступності для населення і бізнес-сектору базових послуг у сфері інформаційних і телекомунікаційних технологій (телефонія, ШСД, ПК — в розрахунку на 100 жителів);
- частка державних послуг, які може отримати населення та бізнес з застосуванням ІКТ у загальному обсязі державних послуг;
- частка електронного документообігу державних органів;
- частка надання безвідкличних інформаційних послуг державними органами;
- індекс розвитку електронного уряду;
- кількість веб-представництв державних органів;
- обсяг електронної комерції з загального обігу;
- обсяг наукоємного виробництва з загального обігу;
- рівень інтерактивної присутності державних органів.

Саме соціально-політична складова державної інформаційної політики потребує детальної уваги, оскільки є принципово новим напрямком такої політики. При цьому основний акцент має бути зроблено на правовій основі інформатизації України.

Правова основа державної інформаційної політики покликана, зокрема, забезпечувати координацію дій органів влади, без якої неможливо усунути недоліки законодавства, уникнути конфронтації і конфліктності під час використання інформаційного простору різноманітними суб'єктами.

Перспективними напрямками розвитку інформаційного законодавства України мають бути:

- усунення «дефіциту довіри до влади» — створення відкритого інформаційного середовища, необхідного для формування громадянського суспільства і взаємодії між суспільством і владою;
- інституціональне структурування суспільства як важливий крок на шляху формування громадянського суспільства, а також впливу громадської думки як «четвертої влади» у демократичному суспільстві;
- здійснення інформаційної політики у сфері ЗМІ з забезпеченням на нормативно-правовому рівні реалізації їх прав і свобод;
- впровадження діючих механізмів забезпечення конституційного права громадян на інформацію;
- створення механізмів забезпечення національної інформаційної безпеки держави.

1. *Арістова І.В.* Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти/ За загальною редакцією д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О.М.: Монографія. — Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. — 368 с. http://www.pravo.vuzlib.net/book_z1189_page_1.html; 2. *Мосенко Ю.О.* Деякі пи-

тання вдосконалення основних складових категоріального апарату державної інформаційної політики України. <http://radnuk.info/statti/551-informatsi/14593-2011-01-18-06-30-13.html>; 3. *Трейер В.В.* Необходимо ли экономике России единое информационное пространство? // Информационное общество, 2010, вып. 2, с. 34–38. <http://www.emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/5411b46a52086091c325771b004714a>; 4. *Бутусов Ю.* Электронная социальная карточная игра. Пособие по распилю миллиардов. Зеркало недели № 43, 20 – 26 ноября 2010. <http://www.zn.ua/articles/61519>; 5. Measuring the Information Society 2010. International Telecommunication Union. ITU-D <http://www.itu.int/ITU-D/ict/publications/idi/2010/index.html>; 6. ICT Data and Statistics (IDS)/World Telecommunication/ICT Indicators Database. International Telecommunication Union. ITU-D <http://www.itu.int/ITU-D/ict/statistics/>; 7. ITU ICT EYE/ ICT Statistics Database/ ICT Statistics. International Telecommunication Union. <http://www.itu.int/ITU-D/icteye/Indicators/Indicators.aspx#>.